

Politik Bilim

İpler her kimin elindeyse (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

Yabancılara yapılan şirket satışlarını tartışırken örnek olarak ele aldığım ilaç sanayimizde karşımıza çıkan “eşdeğer ilaç” meselesinde söylenecek birkaç nokta daha var. Aşağıdaki bilgilere birlikte göz atalım (aksi belirtilmedikçe, İEİS'nin web sitesinden alınmıştır):

2005'te 4 milyar Dolar'lık ilaç üretmişiz. Aynı yıl, bir öncekine göre %5 artışla, 2,85 milyar Dolarlık 'ilaç ham maddesi' ve 'mamûl ilaç' ithal etmişiz. İhracatımız ise, önceki yıla göre %14 artışla 0,282 milyar Dolar olmuş. DTM'nin rakamlarına göre, 2006'da da, ithalâtımız önceki yıla göre yine %5 artarak 3,017 milyar Dolara; ihracatımız ise, % 10 artışla 0,312 milyar Dolara ulaşmış. Görüldüğü gibi, **ilaç sektöründe ihracatımızın ithalâtımızı karşılama oranı %10 mertebesinde**. Bunu bir köşeye kaydederek ilâçtaki pazar büyüklüğümüze bakalım:

İlaç pazarımız, 2005'te **'üretici fiyatlarıyla'** 6,6 milyar Dolar'lık bir büyüklüğe ulaşmış. Bu pazarda, farklı sunuş biçimleri de hesaba katılırsa, 5338 çeşit ilaç varmış ve bunların %38'ini ithal; %62'sini Türkiye'de üretilen ilaçlar oluşturmuş. Demek, ithal ettiğimiz çeşit ürettiğimiz çeşitten daha az. Ama, yine çeşit olarak, **yerli ilaçların %71'ini eşdeğer** ilaçlar oluştururken, **ithal ilaçların sadece %32'si eşdeğer**, kalanı 'referans' ilaçlar. Demek, yerli üretimde ağırlık çeşit olarak **eşdeğer** ilaçlardayken, ithalâtta, referans ilaçlarda...

Tutar olarak bakıldığında, pazardaki ilaçların %42'si ithal, %58'i yerli; kutu sayısı olarak, %13'ü ithal; %87'si yerliymiş. Buradan da açıkça gözüküyor; biz, deyim yerindeyse, yükte hafif pahada ağır ilaçları (daha çok referans ilaçları) dışarıdan alıyoruz; ucuz ilaçları da (daha çok eşdeğer ilaçları) içeride üretiyoruz. Bunu da bir köşeye kaydedelim.

Eşdeğer ilaçlar niçin daha ucuz? Referans ilaç üreticileri, **dünya için yeni** olan bir etkin maddeyi belirlenen tedavi dozlarında içeren bir ilâcı pazara vermeden önce uzun süreli ve yüksek maliyetli 'pre-klinik ve klinik araştırmalar' yapmak zorundadırlar. Eşdeğer ilaç üretiminde bu araştırmaların tekrarlanmasına gerek olmadığı için maliyet avantajı vardır; dolayısıyla fiyatları daha düşüktür. İlaç araştırması yapmanın pahalı bir iş olduğunu; bu nedenle ancak büyük ilaç firmalarının bu işin üstesinden gelebildiğini işitmişsinizdir. Referans ilaç üreticileri için bu doğrudur ve araştırmaya bu denli büyük paralar yatırdıkları içindir ki, büyük ilaç firmaları fikrî mülkiyet haklarının en keskin savunucuları arasındadırlar. (Bir referans ilâcın ancak patent koruma süresi bittikten sonra eşdeğerinin üretilebileceğine değinmiştim.) Bu son söylenenleri de yukarıdakilerin yanına kaydederseniz, şu sonuç çıkıyor:

Türkiye'deki yerli ilaç firmaları dünya devleriyle aşık atacak sermaye gücüne sahip değillerdir. Onun için, referans ilaç araştırması yapmaya ve bu konuda iddialı olmaya ne parasal güçleri ne de bilim ve teknolojideki birikimleri yeter. Devletin de bu alanda herhangi bir vizyonu, bir gelecek plâni olmadığı için, yerli ilaç firmaları, bu konuda isteseler de tek başlarına bir atılım yapamazlar. Onların tek şansları eşdeğer ilaç pazarıydı. Bu, Türkiye'nin de, ilâçtaki tek şansıydı. Biz şimdi, şirketlerimizi yabancılara devredip bu şansını da (hiç olmazsa eşdeğer ilâçta teknolojiye ve satış fiyatlarına egemen olma şansını) heba ediyoruz.

Pazar ekonomilerinde sermayedarlar kendi sermaye paylarını başkasına, diyelim bir yabancıya devretmekte elbette özgürdürler. Elbette, bankacılığı yabancılara bırakıp emlak işiyle ya da ilâcı bırakıp ağırlıklı olarak seramik işiyle uğraşabilirler. Ama, tek tek verilen bu kararlar yan yana geldiğinde, bu, bir ülkenin, ekonominin kilit noktalarını, net katma değerini

yüksek olduğu, ileri teknoloji hizmet ve sanayi alanlarını yabancılar bırakması anlamına geliyorsa, o zaman söylenecek tek şey kalıyor: İpler her kimin elindeyse, bu gidiş iyiye gidiş değil.

CBTD. 13 Nisan 2007